

Ephemeriden uit het Kabinet van de twee eerste Belgische Gouverneurs van West-Vlaanderen 1830-1854

Onder de talrijke archivalia van de provincie West-Vlaanderen, die in 1925 op het Rijksarchief te Brugge werden gedeponereerd, bevindt zich, in de verzameling van de Derde Afdeling, een pak nr. 3194, dat als titel draagt: „Affaires diverses et confidentielles, 1828-1855”.

In dit pak worden talrijke brieven bewaard van confidentieel karakter, voortkomende van het Kabinet van de Gouverneur van West-Vlaanderen, en die ons een kijk geven op de zaken die, in deze jaren, door het Kabinet werden behandeld.

De meeste van deze stukken stammen uit de tijd dat graaf Felix de Mûelenaere gouverneur was. Deze immers bekleedde dit ambt van het begin van 1831 tot 12 Februari 1849. Hij werd opgevolgd door baron Adolphe de Vrière.

Felix de Mûelenaere werd geboren te Pittem op 9 Februari 1794 en overleed er op 5 Augustus 1862. Zijn ambtelijke loopbaan begon in 1822, wanneer hij tot procureur des Konings werd benoemd te Brugge. Van 1824 tot 1828 was hij lid van de Tweede Kamer van de Staten Generaal, en werd daarna niet meer herkozen, ten gevolge van de tussenkomst van de Nederlandse gouverneur van West-Vlaanderen.

Na de omwenteling van September 1830, was hij een van de drie provinciale commissarissen, die door de Belgische regering aan het hoofd werden gesteld van West-Vlaanderen. De twee andere commissarissen waren Charles Herwyn en Isidore Julien. In het begin van 1831 werd de Mûelenaere tot gouverneur van West-Vlaanderen benoemd. Enkele maanden vroeger was hij verkozen tot lid van het Nationaal Congres. Hij maakte ook deel uit van de deputatie van het Congres, dat aan Leopold I de Belgische kroon ging aanbieden te Londen.

Op 24 Juli 1831 werd hij tot Minister van Buitenlandse Zaken benoemd, en bleef het 18 September 1832. Hij aanzag zijn aanstelling tot Minister als zijnde van tijdelijke aard. In West-Vlaanderen werd een waarnemende gouverneur aangesteld, namelijk Bernard van Severen, lid van de Gedeputeerde Staten. Op 12 November 1831 was de Mûelenaere benoemd tot Minister van State. Hij oefende nog tweemaal het ambt van Minister van Buitenlandse Zaken uit, namelijk van 4 Augustus 1834 tot 13 December 1836, en van 13 April tot 5 Augustus 1841. Gedurende zijn afwezigheid werd hij iedermaal vervangen door een tijdelijke gouverneur Charles Pecsteen de Lampreel, lid van de Bestendige Deputatie. In 1837 werd gouverneur de Mûelenaere door Paus Gregorius XVI tot Romeins graaf benoemd.

In 1847 was een liberaal Ministerie aan het bewind gekomen, en op 11 Februari 1849 nam gouverneur de Mûelenaere, die tot de katholieke opinie behoorde, ontslag. Enkele maanden later werd hij verkozen tot lid van de Kamer van Volksvertegenwoordigers, en bleef het tot in 1861.

Baron Adolphe de Vrière werd geboren te Brugge op 9 April 1806, en overleed te Laken op 16 Juli 1885.

Hij was achtereenvolgens arrondissementscommissaris te Brugge, gezantschapsecretaris, zaakgelastigde, gouver-

neur van de provinciën Namen, Henegouwen en West-Vlaanderen, gevolmachtigde Minister, Minister van Buitenlandse Zaken en Volksvertegenwoordiger.

Hierachter volgt een overzicht van de meest interessante brieven uit het pak nr. 3194.

1. In September-October 1830 was er te Brugge grote werkeloosheid en armoede bij de arbeidende klasse. Om de mensen van de straat te houden en opstootjes te beletten, had het stadsbestuur honderden werklieden te werk gesteld aan het uitdiepen van de reien. Na enkele maanden was deze last te zwaar geworden voor de stadskas. Reeds vroeger had het stadsbestuur aangedrongen bij de gouverneur om in het Brugse zekere openbare werken te laten uitvoeren op kosten van de Staat, ten einde werk te bezorgen aan de armen. De gouverneur had daartoe van de Regering de nodige machtiging bekomen, en op 4 Januari 1831, liet de burgemeester van Brugge weten, dat honderden werklieden van de reien naar huis waren gezonden. Hij vroeg dat de gouverneur niet te lang zou wachten met de uitvoering van de beloofde werken ¹.

2. Op 7 Maart 1831 zond de Administrateur Général de la Sûreté Publique aan gouverneur de Mûelenaere twee aanklachten over Brugse inwoners, die hem te Brussel waren toegezonden. De gouverneur zond de stukken terug met zijn advies. Deze aanklachten waren ondertekend met een valse naam „P. du Bois”. Ze haalden geen preciese feiten aan, en schenen te stammen van een persoon die vroeger reeds door het gerecht werd veroordeeld, ten tijde dat de gouverneur nog Procureur des Konings was te Brugge. Op naamloze beschuldigingen mocht niet ingegaan worden. Indien

¹ L. RYELANDT, *La révolution de 1830 à Bruges*, in „Annales de la Société d'Émulation de Bruges”, 1905, bl. 243-301.

men zonder gegronde redenen openbare ambtenaren zou afstellen, zou het gezag van de administratie ondermijnd worden bij het volk.

Onder de beschuldigde personen, waarvan de naam niet in de brief voorkomt, bevonden zich Hollandsgezinden, maar zolang hun gedrag niet te wensen liet, kon tegen hen niet ingegrepen worden. De gouverneur voegde eraan toe : „Ces personnes-là, plus que toutes autres encore, ont le droit de jouir de leur pensée”.

3. In gevolge het decreet van het Nationaal Congres, dd. 5 Maart 1831, belast de gouverneur op 12 Maart de provinciale griffier te zorgen dat al zijn ambtenaren de nieuwe eed zouden afleggen. Deze eed luidde : „Je jure fidélité au Régent, obéissance à la Constitution et aux Lois du Peuple belge”. Wie binnen de maand de eed niet had afgelegd, werd aanzien als ontslagnemer.

4. Tegen de hoofdgenieur van de provincie, de Brock, was een aanklacht ingediend bij de Regering door een van zijn vroegere medewerkers, die uit zijn ambt ontslagen was. De klacht was door de Minister van Justitie aan de gouverneur medegedeeld.

Op 25 Maart 1831 liet deze weten dat de klacht ongegrond was en dat men de hoofdgenieur niet mocht afstellen. Deze kende grondig de waterwegen van de provincie en was nu vooral onmisbaar, omdat de Nederlanders ieder dag de grensstreek konden onder water te zetten.

5. In een brief van 28 Maart 1831 aan de voorzitter van het Rekenhof, die de tussenkomst van de gouverneur had gevraagd ten voordele van een ambtenaar van de belastingen, beloofde de Mûelenaere dit te doen, maar hij vroeg aan de voorzitter van het Rekenhof, dat de weddestaten van het personeel van de provincie, die naar Brussel waren opgestuurd, zo snel mogelijk zouden goedgekeurd worden, omdat er onder dit personeel veel vaders met een talrijk kroost waren.

6. Na de troonsbestijging van Koning Leopold I, was er onrust in sommige steden van het Land. In West-Vlaanderen bleef alles rustig, en op 2 Augustus, twee dagen voor de Nederlandse inval, liet de waarnemende gouverneur met veel voldoening weten aan de Administrateur de la Sûreté publique, dat zijn provincie rustig was gebleven. Slechts te Brugge waren er nu en dan tekens van onrust. In deze stad immers, bestond de helft van de bevolking uit armen „et s'est toujours fait remarquer par une déplorable propension au désordre et au pillage”.

7. Na de Belgische Omwenteling werden de Provinciale Staten, die nog verkozen waren onder het Nederlands bestuur, niet meer bijeengeroepen, uit oorzaak van de politieke toestand. De Belgische Regering zou eerst een nieuwe provinciewet doen stemmen. Daardoor waren de verslagen, die de gouverneur ieder jaar aan de Provinciale Staten voorlegde, komen te vervallen.

Op 15 October 1833 vroeg de Minister van Binnenlandse Zaken aan de gouverneur van West-Vlaanderen, in de kortst mogelijke tijd, het verslag over de toestand van de Provincie te willen opmaken, met daarbij de nodige voorstellen in het belang van West-Vlaanderen. Dit verslag, moest, na goedkeuring door de Gedeputeerde Staten, aan de Minister ter inzage voorgelegd worden. Voor het einde van het jaar moest het in druk verschijnen, om de bevolking in te lichten over het werk van het Provinciaal Bestuur.

De inlichtingen die niet bestemd waren voor het publiek, zouden samen met het verslag, in een vertrouwelijke brief naar de Minister gezonden worden.

Het groot verslag was gereed op 10 November 1833, en werd, na enkele kleine wijzigingen, door de Minister goedgekeurd.

Wij vinden er o.m. een samenvatting van de maatregelen genomen vanaf de maand Augustus 1831, om het

water uit de Belgisch-Nederlandse grensstreek af te leiden langs de vaart Brugge-Oostende, nadat de Nederlanders, met het doel de Belgische grensstreek onder water te zetten, de sluis van het Paswater binnen de stad Sluis gesloten hielden. Langs deze sluis werd het water van de grensstreek naar het Zwin afgevoerd, en verder naar de zee.

Over het onderwijs lezen wij dat in 1830-1833 West-Vlaanderen 27 gestichten telde voor middelbaar onderwijs, zowel voor meisjes als jongens. Het aantal leerlingen groeide aan van 1599 in 1830 tot 2.039 in 1833. Wat de lagere scholen betreft, de provincie telde er in 1832 : 589 met 43.601 leerlingen. De gouverneur drukte zijn spijt uit dat enkele gemeentebesturen, in hun begroting, de wedde van de onderwijzer hadden geschrapt.

De havenbeweging te Oostende was in 1832 : 972 binnengevaren schepen met een lading van 116.121 ton, tegen 501 schepen met 49.718 ton in 1827. In 1832 was het aantal uitvarende schepen 900 met een lading van 105.611 ton tegen 491 schepen met 44.966 ton in 1827.

Onder de gegevens over de nijverheid lezen we : „Une nouvelle branche d'agriculture vient d'être introduite sur plusieurs points de la province, c'est la culture en grand de la chicorée pour la fabrication du café de santé". Dit werd de koffie van de armen, en op veel plaatsen noemt men nu nog de gebrande cichorei „krotte". De gouverneur voorzag ook de naderende crisis in de lijnwaadnijverheid, waar de grondstoffen immer duurder gingen kosten, terwijl de verkoopprijs van het afgewerkte lijnwaad bijna onveranderd bleef.

In 1832 bedroeg de bevolking van West-Vlaanderen 608.226 inwoners tegen 601.678 in 1830.

Hoe ongelukkig het stond met de bewapening van het Belgisch leger in 1830 zien wij in het verslag, dat vermeld dat de karabijnen van de veldwachters, de enige

vuurwapens waarover zij beschikten, hun in 1830 waren afgenomen voor het leger, en dat ze hadden moeten wachten tot in 1833, vooraleer nieuwe karabijnen te ontvangen.

8. In Januari 1834 moest een ontvanger van de rechtstreekse belastingen benoemd worden te Sint-Michiels. Over deze benoeming ontstond een lange briefwisseling tussen de gouverneur en de minister van Financiën. Deze laatste wilde slechts de benoeming doen na het gemotiveerd advies van de gouverneur ontvangen te hebben.

9. Twee brieven uit het jaar 1837, tonen ons hoe voorzichtig Leopold I te werk ging in zijn benoemingen van rechters. In dit jaar vroeg de kabinetsoverste van de Koning, Jules van Praet, tweemaal het advies van de gouverneur over benoemingen die aan de vorst ter ondertekening waren voorgelegd door de Minister van Justitie. Op 1 Maart ging het over de benoeming van twee plaatsvervangende rechters in het vredegerecht te Tielt, namelijk Charles Stevens „commissaire municipal” en Fidèle Wauters, notaris. In beide gevallen was het advies van de gouverneur zeer gunstig.

Op 3 April ging het over de benoeming tot onderzoeksrechter van Charles van Caloen, die sedert 1830 het ambt van rechter bij de rechtbank van eerste aanleg te Brugge vervulde. Hier insgelijks was het advies zeer gunstig. De vader van de kandidaat was vroeger voorzitter geweest van deze rechtbank.

10. De tussenkomst van de gouverneur werd ook gevraagd om Franse samenzweerders op te sporen, vooral sedert de aanslagen te Parijs gepleegd op het leven van koning Louis-Philippe. Op 4 Maart 1837 ontving de gouverneur een brief van de Franse consul te Oostende. Deze had van de Franse gezant te Brussel vernomen, dat een zekere sieur Beaumont, die sedert enige tijd te Brugge verbleef, „tient journellement à

l'égard du Roi des Français, un langage effroyable et qui lui font attribuer les plus horribles dessins". Hij vroeg aan de gouverneur een onderzoek te willen instellen over het verblijf van deze persoon. Deze Beaumont was misschien een Engelsman, die vroeger te Parijs werd veroordeeld wegens het deelnemen aan onlusten. Er werd beweerd dat hij in betrekking stond met de talrijke Franse politieke émigrés, die in Engeland verbleven.

De gouverneur kon echter geen Beaumont te Brugge ontdekken zoals hij op 8 Maart liet weten aan de Franse consul te Oostende. Later had hij er toch een spoor van ontdekt. Op 17 April, schreef hij aan de Franse gezant te Brussel: „que le sieur Beaumont, qu'on me signale comme un homme exalté, est attendu tous les jours en Belgique et qu'il arrive d'Angleterre par Ostende". Hij raadde de gezant aan bij de Ministers van Buitenlandse en Binnenlandse Zaken aan te dringen, ten einde aan Beaumont de toegang tot het Belgische grondgebied te ontzeggen.

Twee dagen later bedankte de Franse gezant, en voegde eraan toe dat hij het nodige had gedaan.

11. Tegenwoordig is een van de grootste aantrekkelijkheden van de stad Brugge gedurende de zomermaanden, de verlichting van de openbare gebouwen en van de reien. Reeds vroeger werd te Brugge de verlichting van de openbare gebouwen aangewend bij feestelijke aangelegenheden. Een brief van het Brugse stadsbestuur aan de gouverneur, in dato 19 Juli 1837, liet weten dat op 21 Juli „la façade de l'hôtel de ville sera illuminée dès neuf heures du soir, à l'occasion de l'anniversaire de l'inauguration de Sa Majesté".

12. In 1837 werd te Kortrijk een tentoonstelling ingericht ten voordele van de armen. Daartoe moest de gouverneur enkele voorwerpen vragen die door onze

eerste Koningin waren vervaardigd. Eindelijk kon hij aan de burgemeester van Kortrijk laten weten dat de Koningin erin toestemde enkele door Haar vervaardigde voorwerpen naar de tentoonstelling te zenden. Hoogstwaarschijnlijk waren het enkele schilderijtjes, daar onze eerste Koningin daarin tamelijk begaafd was.

13. Iedermaal de gouverneur zijn provincie wilde verlaten, zelfs om zich naar Brussel te begeven bij de Ministers, moest hij de toelating vragen aan de Minister van Binnenlandse Zaken. Dit gebeurde o.m. op 31 Juli 1837.

14. Door de wet van 1 Mei 1834, werd besloten een net spoorwegen in België aan te leggen. In 1835 werd het baanvak Brussel-Mechelen in dienst genomen, in 1836 Mechelen-Antwerpen, in 1837 Mechelen-Gent en Mechelen-Tienen, in 1838 Tienen-Ans en Gent-Oostende, in 1839 Gent-Kortrijk en Landen-Sint-Truiden, en in 1840 Brussel-Tubize.

Het baanvak Gent-Oostende zou in Augustus 1838 ingehuldigd worden. De gemakkelijkste verbinding tussen deze beide steden geschiedde vroeger door de bargaen of beurtschepen Brugge-Oostende en Brugge-Gent. De uitbaters van deze bargaen: Torreborre-Meyne, Torreborre-Janssens en Torreborre-Bogaert, zagen dat de nieuwe spoorweg hun ondergang zou zijn. Daarom zonden ze een aanvraag aan de Minister van Openbare Werken, om aangesteld te worden tot bestuurders van de „grands dépôts de marchandises”, die waarschijnlijk bij de spoorwegen zouden ingericht worden.

De gouverneur zond hun aanvraag door op 5 October 1837, met een zeer warme aanbeveling. Deze heren hadden grote kapitalen belegd in de bargaen, die door het in gebruik nemen van de spoorweg, zouden verloren zijn.

Later zien we echter dat de bargaen voort in dienst bleven, en gedurende de nacht vaarden, wanneer er geen treinen liepen ².

15. Een van de middelen aangewend door het Hof van Brussel om de meest gezaghebbende personen uit het Land te leren kennen, waren de bals van het Hof. Slechts over deze van het voorjaar van 1838 werd een bundel teruggevonden onder de papieren van gouverneur de Mûelenaere.

Op 4 Januari 1838 schreef de Grootmaarschalk van het Hof aan de Gouverneur, dat, zoals het vorige jaar, de Koning de wens had uitgedrukt „de voir, aux fêtes qu'il donne, les personnes marquantes de votre province”. De bals zouden plaats hebben op 17 Januari, 7 en 26 Februari. Op deze laatste datum „qui est le lundi gras”, zou het waarschijnlijk een „bal costumé” zijn.

Op 6 Januari, in een omzendbrief aan de burge-meesters van Brugge, Ieper, Kortrijk, Oostende en Veurne, vroeg de gouverneur, welke „personnes marquantes” uit hun stad op een van de Hofbals zouden willen uitgenodigd worden. Hij voegde eraan toe : „les hommes ne seront admis qu'en uniforme civil ou de la garde civique et habit habillé, couleur de fantaisie, hormis le noir”.

In het antwoord van de burgemeester van Oostende (9 Januari) zien we, dat op het bal van 7 Februari, de volgende personen begeerden uitgenodigd te worden : „Mr. et Mme la vicomtesse (*sic*) Dubouzet, Mr. et Mme Curray”. Geen enkele van de schepenen kon erheen gaan, en de burgemeester zelf was weerhouden, omdat zijn zuster stervende was.

Volgens de burgemeester van Veurne begeerde geen

² Zie nr. 21.

enkel lid van zijn gemeenteraad uitgenodigd te worden (12 Januari).

De burgemeester van Kortrijk had enkele dagen moeten zoeken vooraleer hij iemand vond, namelijk „M. le Major Bischoff” die graag op het bal van 26 Februari zou aanwezig zijn.

Eindelijk, op 19 Januari, kon de gouverneur aan de Grootmaarschalk van het Hof laten weten, dat hij drie uitnodigingen begeerde voor het bal van 26 Februari, namelijk één voor de heer Coppieters 't Wallant, burgemeester van Brugge, één voor „Mr le vicomte et Mme la vicomtesse Du Bouzet” te Oostende, en één voor „Mr le chevalier Bisschoff, propriétaire et major de la garde civique” te Kortrijk.

Op 9 Februari schreef de Grootmaarschalk van het Hof dat het bal van 26 Februari, geen „bal costumé” zou zijn, maar „un bal paré comme la précédente”.

In het bundel ligt een „Modèle des invitations qui seront faites pour le Bal Costumé” — „D'après les ordres de Leurs Majestés, le Grand Maréchal a l'honneur d'inviter M..... à un bal costumé qui aura lieu le 26 Février 1838. Excepté les Costumes de Caractères, les Messieurs ne seront admis qu'en uniforme civil ou militaire et habit habillé, couleur de fantaisie hors le noir, à 7 heures $\frac{3}{4}$ ”.

16. Ook enkele aanvragen voor eretekens werden bewaard. Op 12 Februari 1838 schreef de gouverneur „à Mr le Ministre des Travaux Publics”, dat op 16 December 1837, de heer Lantszweert, „Colonel de la Garde civique à Ostende” tot ridder in de Leopoldsorde was bevorderd. Dit had opspraak verwekt bij de heer De Knuyt-de Brauwere, eerste schepen van Oostende, die ook dit ereteken vroeg, waartoe hij meer recht had dan de heer Lantszweert. Hij had immers achtereenvolgens te Oostende aan het hoofd gestaan van de Garde Nationale, van de Schutterij, van de Garde bourgeoise (1830-1831),

en eindelijk van de Garde Civique. Reeds in 1832 had hij willen ontslag nemen, maar, op aanvraag van de Regering, was hij in dienst gebleven tot het einde van 1835. Hij was daarenboven voorzitter van de Handelsrechtbank te Oostende. In 1834 had hij de Leopoldsorde aangevraagd. De gouverneur stelde voor hem dit ere-teken te verlenen, daar hij er te Oostende het meest recht op had.

17. Op 20 April 1838 bedankt de gouverneur de zaakgelastigde van Z.M. de Keizer van Brazilië, voor de orde van de Cruzeiro, die hem door de Keizer was verleend. Bij zijn eerstkomende bezoek te Brussel, zou hij de „insignes” van deze orde komen afhalen.

18. In 1838 duurde de oorlogstoestand voort tussen België en Nederland, alhoewel de krijgsv verrichtingen, sedert de inname van de citadel van Antwerpen, op 23 December 1832, stillagen.

De gravin Duchâtel, geboren Roghedorf, een officiers-dame uit 's-Gravenhage, vroeg de toelating om, samen met haar dochter, de zomermaanden van 1838 te mogen doorbrengen bij de barones van Borsele te Sint-Michiels. De gouverneur schreef dit op 20 April 1838 aan de „Administrateur de la Sûreté publique”. Hij stelde zich borg voor de gravin Duchâtel, die van Duitse nationaliteit was en die hij vroeger te Brugge had gekend, waar haar echtgenoot bevel voerde over een eskadron karabiniers.

De Administrateur wilde graag de gevraagde toelating verlenen, maar hij moest eerst weten langs welke grenspost de dames België zouden binnenkomen. Toen hij vernomen had dat ze te Westwezel (Antwerpen) de Belgische grens zouden overschrijden, moesten zij zich, tussen 29 Mei en 9 Juni, begeven bij de burgemeester van deze gemeente om er hun buitenlandse paspoorten af te geven in ruil van Belgische, waarmede zij naar St. Michiels zouden mogen reizen.

19. De nieuwe Belgische Provinciewet werd gestemd op 30 April 1836. De verkozene provincieraden kwamen voor het eerst bijeen in de zomer van 1838. Op 22 Juli van dit jaar liet de gouverneur weten aan de Minister van Binnenlandse en Buitenlandse Zaken, dat de zitting van de Provincieraad de vorige avond gesloten was en dat alles wel verlopen was. „Je ne puis assez me louer des relations bienveillantes que j'ai eues constamment avec les membres de cette assemblée. Tous ont fait preuve de zèle, de sagesse et de dévouement au Roi et aux intérêts de la province. La plus grande modération a présidé à tous les débats. La session n'a pas offert une seule discussion quelque peu irritante et toutes les affaires ont été traitées avec calme et dignité”.

20. Op 12 Augustus 1838 zou te Brugge de nieuwe spoorlijn Gent-Oostende ingehuldigd worden. De Koning en de Koningin zouden op de feesten aanwezig zijn. Op 5 Augustus werd de gouverneur door de „Grand Ecuyer du Roi, Adjudant-général” graaf Constant Dhane, belast met het bezorgen van stalling en van loodsen voor de 26 paarden en de 5 hofkoetsen, die naar Brugge zouden komen op Vrijdag 10 Augustus, onder leiding van kapitein Max Lugens, „Premier Ecuyer du Roi”. De gouverneur kon stallingen en loodsen vinden in twee Brugse hotels : „l'Hôtel d'Angleterre” in de Steenstraat, en „l'Hôtel du Commerce” in de Sint-Jacobstraat.

De Koninklijke Familie zou blijven vernachten op het Provinciaal Hof. De gouverneur nodigde verscheidene Ministers uit. Deze van Binnenlandse Zaken kon hij logeren in zijn hotel, niettegenstaande de aanwezigheid van de Vorst, maar hij zou moeten tevreden zijn met „un logement quelque peu modeste, mais commode”. De Ministers van Financiën, Justitie en Oorlog zou hij een logement bezorgen bij vrienden „dans une des plus notables maisons de la ville de Bruges”.

De reis van de Koninklijke Familie werd op het laatste ogenblik veranderd. Op Zaterdag 11 Augustus zouden de hoge gasten uit Brussel vertrekken „par un convoi extraordinaire” en doorrijden tot Oostende. De volgende dag, Zondag 12 Augustus, zouden ze 's voormiddags per spoor te Brugge toekomen, en er tot 's anderendaags morgen verblijven. Daarna zouden zij naar Oostende terugkeren ³.

Gedurende het verblijf van de Koninklijke Familie te Brugge, had Jan van de Kerckhove uit Sint-Michiels aan de Koning een stuk zijde geschonken, geweven in zijn fabriek. De ruwe zijde had hij zelf gekweekt uit zijdewormen. Als beloning zond de secretaris van de Koning Conway, aan de gouverneur een gouden medaille met de beeldenaar van Leopold I bestemd voor Van de Kerckhove. Deze medaille werd hem op 19 Augustus ter hand gesteld door de burgemeester van St. Michiels, in een buitengewone zitting van de gemeenteraad.

21. Een tweetal weken na het inhuldigen van de spoorweg te Brugge, op 20 Augustus 1838, was de Koninklijke Familie met een buitengewoon konvooi, om 11 uur uit Brussel vertrokken naar Oostende. 's Avonds, rond 8 uur, wanneer het konvooi zonder de hoge gasten naar Brussel terugkeerde, reed het te Drongen in de Leie. De lokomotief en het eerste rijtuig vielen in het water. Er waren twee doden en één gekwetste. Uit het later ingestelde onderzoek bleek, dat de brugwachter, na de brug open gedraaid te hebben, zijn post had verlaten en een wit licht had uitgesteld om aan te duiden dat de trein mocht doorrijden.

Onder het volk werd er gesproken van sabotage. De zes en dertigjarige metselaar Lieven De Blauwe uit

³ J. DE SMET, *De eerste convooien in West-Vlaanderen*, in „Biekerf”, 1938, bl. 33-41.

Aalter, die op deze dag naar Gent was gereisd om verf te kopen, was te laat gekomen voor de avondtrein en was dan met de nachtbarge naar huis gekeerd. Bij het naar huis gaan vanaf de brug van Aalter, om twee uur 's nachts, ontmoette hij vijf beschonken personen, waarvan er een een mand op de schouder droeg. Hij verborg zich achter een struik om ze te laten voorbijgaan. Een van de vijf, die Gents sprak, zegde in het voorbijgaan: „Had scheele Pol alzo eene byl op zyn kop gehad, hij zou het niet verder verteld hebben”. Waarop een ander antwoordde: „Wy zullen ons kruys van eer wel verdienen. Wy moeten zoo ligt geen moed verliezen”. De metselaar twijfelde niet „dat zy onder den spot naem van Scheelen Pol den koning Leopold wilden beduyden”.

Hij ontving van de gouverneur „deux francs pour frais de voyage (aller et retour) et trois francs pour la perte de sa journée”. De gouverneur had de terugbetaling van de vijf frank gevraagd aan de Minister van Binnenlandse Zaken, die hem op 22 September liet weten dat hij de terugbetaling ervan moest vragen aan de „Administrateur de la Sûreté publique”.

22. Het bezoek van de Koninklijke Familie te Brugge, ter gelegenheid van de inhuldiging van de spoorweg, heeft nog andere sporen nagelaten in de papieren van graaf de Mûelenaere. In een niet gedateerde brief, gericht tot „Mr Conway, secrétaire du Roi”, worden inlichtingen verstrekt over het hoge bedrag dat gevraagd werd door de heer Bourgeois uit reden van de eetmalen die hij te Brugge had ingericht voor de Koninklijke Familie. Bourgeois, die had willen eer halen van zijn werk, was verplicht geweest de eetwaren, het fruit en het dessert te laten komen van Brussel en Rijsel, daar hij niets had kunnen vinden te Brugge. Volgens de gouverneur „dans la saison actuelle, un simple déjeuné de nocese paye à Bruges 25 à 30 francs par tête, non compris les vins, le linge de table et autres accessoires”. Door

de verre afstand van de grote steden, kostten de feesten te Brugge veel duurder dan in andere plaatsen. In Juli 1831, wanneer Leopold I in België toekwam, had de gouverneur hem „un déjeuné” aangeboden van 28 couverts. Daarvoor had hij 1200 frs. betaald, zonder de wijn. Op het laatste diner van de Koning te Brugge, waren er 49 couverts, zonder het eetmaal van de officieren en het „déjeuné” van 's anderendaags. De prijs door de heer Bourgeois gevraagd was dus niet te hoog. Hij zelf had er slechts weinig aan verdiend.

23. Ieder jaar moest de gouverneur een administratieve inspectietocht ondernemen door zekere delen van zijn provincie. Hij bezocht de gemeentebesturen, gewoonlijk in gezelschap van de ter plaats bevoegde arrondissementscommissaris.

In 1837 bezocht hij Oostkamp (7 Augustus), Sint-Andries en Varsenare (9), Sijsele (28), Jabbeke (30), Loppem (1 September), Waardamme (4 September), Sint-Pieters en Uitkerke (6), Dudzele (7), Ardoois (Zondag 10), Eegem en Koolskamp (11), Lichtervelde en Zwevezele (12), Ingelmunster (13), Westkapelle (18), Damme (20), Zedelgem (21), Lissewege (22), Blankenberge (25), Ruddervoorde (27), Meetkerke en Houtave (2 October) en Ramskapelle (4 October).

In 1838 bezocht hij Zuienkerke (25 Mei), Gistel (30), Ichtegem (6 Juni), Nieuwmunster (8), Torhout (11), Koekelare (13), Hooglede (22 Augustus), Sint-Kruis (24), Heist (27), Oudenburg (3 September), Zevekote (7), Wakken (10), Aarsele (11), Dentergem (12 September).

De gouverneur had ook nog willen enkele gemeenten van het arrondissement Veurne bezoeken, o.m. Veurne en Nieuwpoort. Maar hij stelde het uit tot het volgende voorjaar. Over de verdere administratieve inspectietochten is er in het pak niets meer te vinden.

24. De arrondissementscommissaris van Brugge, baron Adolphe de Vrière, die in 1849 graaf de Mûelenaere zou opvolgen als gouverneur van West-Vlaanderen, had aan de Portugese Regering een ridderorde gevraagd als beloning voor zekere diensten die hij aan Portugese staatsburgers had bewezen. Hij had gehoord van de Belgische gezant te Lissabon, dat hem dit ereteken was toegekend. Op 18 October 1838 vroeg de gouverneur de bevestiging van dit nieuws aan de Portugese chargé d'affaires te Brussel.

25. De schilder Antoine Steyaert, die lange tijd te Gent had gewoond, was in zijn oude dagen blind geworden en naar zijn vaderstad Brugge verhuisd. Hij leefde er in grote armoede. De Nederlandse gezant, baron A. R. Falck, had aan de „Ministre de la Maison du Roi”, Jules van Praet voorgesteld hem een hulpgeld te verlenen. Van Praet vroeg het advies van de gouverneur dat uiterst gunstig luidde (circa 1840).

26. Rond 1840 leverde de gouverneur, als gewezen Minister van Buitenlandse Zaken, een getuigschrift af aan „Delmoitié, courrier du Gouvernement”, die zijn zoon wilde zien opnemen in de Militaire School. Delmoitié was in het begin van Augustus 1831, wanneer de Nederlandse troepen in België binnenvielen, uit eigen beweging de Franse gezant, generaal graaf Béliard, te gemoet gereisd op de weg van Compiègne, „et contribua à la prompte arrivée de ce dernier en Belgique”.

27. De minister van Oorlog had in 1840 aan de Koning voorgesteld het garnizoen van Kortrijk naar elders over te plaatsen. Ed. Conway, „secrétaire du Roi et Intendant de la Liste Civile”, vroeg, op bevel van de Vorst, het advies van de gouverneur. Deze laatste raadde op 30 December 1840 de verplaatsing van het garnizoen af, in het belang van de stad Kortrijk, die zich veel kosten getroost had voor de kazernerij van het garnizoen en voor de huisvesting van de officieren.

28. In het begin van onze onafhankelijkheid wilde de overheid alles vermijden dat kon in tegenstelling zijn met de Grondwet. De gouverneur had vernomen dat talrijke burgemeesters uit het arrondissement Kortrijk op Maandag 4 April 1842 zouden bijeenkomen in het Hôtel du Lion d'Or te Kortrijk. Indien deze bijeenkomst slechts een goed diner tot doel had zou het een onschuldig vermaak zijn. Maar, het scheen dat er zou gehandeld worden over de voorgestelde veranderingen aan de Gemeentewet van 1836. De vergadering zou geen ruchtbaarheid geven aan haar besluiten en ze had ook het inzicht niet een adres naar Brussel te sturen.

Op 28 Maart schreef de gouverneur daarover aan de arrondissementscommissaris. Hij kende de goede geest van de burgemeesters uit het Kortrijkse en was overtuigd dat ze niet zouden „porter la moindre atteinte à la prérogative royale, aux droits du pouvoir législatif, ni à l'ordre public. Mais pareil précédent ne me paraît pas sans quelque danger pour l'avenir”. De gouverneur vroeg dat de arrondissementscommissaris al zijn invloed zou aanwenden om te beletten, indien de vergadering doorging, dat ze geen „facheuse interprétation” zou krijgen. Hij vroeg ook van wie het initiatief uitging, alsook dat de arrondissementscommissaris hem zou laten weten wat er eventueel behandeld en besloten was.

29. Ook met de provinciale verkiezingen van 1842 was de gouverneur bekommerd en liet op indirecte wijze het voorstellen van kandidaten beïnvloeden. Hij had inlichtingen gevraagd aan de arrondissementscommissarissen.

Deze van Kortrijk schreef op 6 Mei, dat hij, evenals de gouverneur, begeerde dat dezelfde personen zouden herverkozen worden, omdat zij voldoening geschonken hadden. Maar de notaris Vande Putte, burgemeester van Tiegem, was door lamheid geslagen en kon zich niet meer verplaatsen. Te Harelbeke wilde men hem

vervangen. Vier kandidaten waren vooropgesteld : een vrederechter, de voorzitter van de Rechtbank te Kortrijk, een burgemeester en een notaris. De meeste kansen schenen te gaan naar de vrederechter Seghers : „Cette candidature pourrait bien n'être pas généralement approuvée; dans ce cas, on ne pourrait la faire échouer qu'en lui opposant un homme justement considéré, capable d'opérer à Harelbeke une scission parmi les électeurs; car c'est cette commune qui domine les élections. Mon opinion est que dans aucun cas, un habitant de Waereghem, quel qu'il soit, ne pourra obtenir la majorité des suffrages”.

De gouverneur antwoordde dat hij tegen geen enkele kandidaat iets in te brengen had, maar hij gaf de raad zich in betrekking te stellen met de deken van Kortrijk en met de meest gezaghebbende personen van het canton Harelbeke.

Ook de arrondissementscommissaris van Roeselare had laten weten dat al de uittredende provincieraadsleden zouden herverkozen worden in de cantons Roeselare, Hooglede, Ingelmunster en Meulebeke. In het canton Ruiselede echter, had het uittredende raadslid Slock slechts weinig gezag. Zijn tegenkandidaat, de burgemeester van Outryve, had meer kans, maar de gouverneur had aan deze laatste aangeraden „à ne pas provoquer de lutte et à terminer ce débat à l'amiable”. Hij hoopte nog altijd dat de heer Slock vrijwillig zou verzaken aan zijn mandaat.

In een brief aan de Bisschop van Brugge zette de gouverneur de toestand uiteen in het canton Harelbeke, waar, door de naijver van de gemeenten Harelbeke en Waregem, geen enkel inwoner uit de laatste gemeente kans had om verkozen te worden. De gouverneur zou met genoegen de verkiezing zien van de vrederechter Seghers. „Sa présence dans le Conseil me donnerait un moyen utile d'action sur le parti ultralibéral de

Courtrai". In het canton Ruiselede zou hij liever de burgemeester van Outryve verkozen zien, maar hij had aan deze laatste aangeraden slechts zijn kandidatuur te stellen wanneer de heer Slock vrijwillig aftrad.

30. In 1842 zou de spoorweg Gent-Kortrijk doorgetrokken worden tot Rijsel. Ten einde de vraagstukken te regelen, die door deze spoorverbinding zouden ontstaan, werd een „Commission mixte" van Belgische en Franse ambtenaren te Rijsel samengeroepen, om de „questions de douane, d'exploitation et d'administration, auxquelles donne lieu la jonction des railways des deux pays" te bespreken.

Van Belgische zijde waren afgevaardigd : de gouverneurs van West-Vlaanderen en van Henegouwen, Masuy, bestuurder van de Belgische spoorwegen, en Lejeune, „inspecteur général de l'administration des contributions directes, cadastre, douanes et accises". Van Franse zijde : „le préfet du Nord, l'ingénieur en chef Bussche", die aan het hoofd stond van het aanleggen der beide spoorwegen van Valenciennes en van Rijsel naar de Belgische grens, de directeurs van de douane te Duinkerke en te Valenciennes.

Op 23 Februari 1843 ontving de gouverneur een mandaat van 500 frs. voor reis- en verblijfskosten te Rijsel.

31. De Regering bekommerde zich in die jaren met alles. Op 31 October 1842 vroeg de Minister van Binnenlandse Zaken, in een vertrouwelijke brief aan de gouverneur, inlichtingen over de oneenigheid die ontstaan was in de „Société d'Émulation" te Brugge.

De gouverneur vroeg aan de voorzitter van het Genootschap, eerwaarde heer Carton, „une simple note confidentielle", zonder vermelding van personen, ten einde aan de Minister de gevraagde inlichtingen te kunnen verschaffen.

Volgens Carton, was het Genootschap in zijn vijfde jaar getreden. Er waren geen schulden. De laatste balans van September 1842 sloot met een boni van 9,75 fr., daarenboven had men nog de voorraad publicatiën en nog enkele te innen sommen. Een van de leden had geweigerd zijn bijdrage te betalen en werd door het Bestuurscomité aanzien als ontslagnemer. Enkele leden van het Genootschap tekenden verzet aan tegen deze beslissing, en wilden twee leden van het Bestuur verplichten ontslag te nemen. Het volledig Bestuur nam daarop ontslag en stichtte een ander genootschap om de uitgaven van de Société d'Émulation voort te zetten.

Er werd aangestuurd op een openbaar debat. Weldra echter bedaarden de gemoederen en werd een voorstel tot verzoening voorgedragen: het Bestuur zou twee leden van de oppositie opnemen; nevens de vijf leden van het Bestuur zou de algemene vergadering nog vijf andere bestuursleden benoemen, en het Bestuur moest verkozen worden door de algemene vergadering.

In de algemene vergadering van 27 October werd het ontslag van het Bestuur niet aanvaard. Vier nieuwe leden zouden bij het Bestuur gevoegd worden, en dit laatste zou verkozen worden door de algemene vergadering. Het Bestuur nam dit voorstel niet aan, daar het altijd zijn leden zelf had verkozen. De heer van de Weyer, Belgisch gezant te Londen, ondernam een poging tot verzoening: de oppositie zou haar klachten intrekken en het Bestuur zou nog twee leden bijnemen. Indien dit voorstel binnen de acht dagen niet aanvaard werd, zou het oude Bestuur een nieuw genootschap stichten. Dit laatste zou in de maand Januari reeds drie werken in-4° en één werd in-8° uitgeven ⁴.

⁴ A. SCHOUTEET & E. I. STRUBBE, *Honderd jaar geschiedschrijving in West-Vlaanderen* (1839-1939). Brugge, 1950, bl. 30-31.

Na 110 jaren bestaat de „Société d'Émulation ” nog altijd!

32. De Regering wilde op de hoogte blijven van de publieke opinie in al de delen van het Land. Op 5 November 1841 vroeg de Minister van Buitenlandse Zaken aan de gouverneur de nummers van de bladen die in West-Vlaanderen uitgegeven werden, en waarin bijdragen zouden staan over 1° de laatste gebeurtenissen te Brussel, 2° over de onderhandelingen tussen België en Frankrijk nopens het sluiten van een tolunie.

Op 14 November zond de gouverneur nrs. van de „Nouvelliste des Flandres”, van de „Journal de Bruges”, en van „L'annonce de Bruges”. Hij stuurde geen Vlaamse bladen op, omdat deze laatste slechts vertalingen gaven van artikels verschenen in de Franstalige pers. Hij zou nog trachten nrs. te bemachtigen van „La Chronique de Courtrai”, „Le Progrès d'Ypres” en „La Feuille d'Ostende”.

De laatste gebeurtenissen te Brussel was het zogenaamde „Complot des Paniers percés”. De gepensioneerde generaals Vander Smissen en Van der Meere hadden willen de Koninklijke Familie en enkele Ministers ontvoeren, om de Regering in de war te sturen. Te Brussel had men ook herhaalde malen de gepensioneerde Nederlandse generaal Van Geen gezien. De samenzwering lekte uit en de daders werden op 29 en 30 October 1841 aangehouden. Uit het onderzoek scheen men te mogen besluiten dat men voor een Orangistische conspiratie stond, waarin ook koning Willem II de hand zou gehad hebben.

Bij het vernemen van dit nieuws, had de Franse regering troepen samengetrokken op de Belgische grens; na vier dagen echter werden ze naar hun garnizoenen teruggezonden.

De daders stonden later terecht voor het Assisenhof

onder beschuldiging van de Koninklijke Familie te hebben willen ontvoeren ⁵.

De onderhandelingen over een tolunie met Frankrijk, waar gouverneur de Mûelenaere in September als Belgische afgevaardigde was opgetreden, leden schipbreuk, omdat Frankrijk er alleen voordeel bij zou hebben. Eindelijk werd op 13 December 1845, een handelsverdrag gesloten tussen België en Frankrijk. Door de tolunie had de Belgische Regering de Westvlaamse lijnwaadnijverheid willen redden.

33. Deze nijverheid was een van de grote bekommernissen van gouverneur de Mûelenaere, omdat ze een zeer zware crisis doormaakte. Op 25 November 1842 was te Brussel een handelsovereenkomst ondertekend tussen België en Spanje, die nog door de Kamers moest goedgekeurd worden.

In November vroeg de gouverneur aan de heren Béthune en De Veltere, respectievelijk burgemeester en „chevalier de l'Ordre de Léopold” te Kortrijk, welke gevolgen deze overeenkomst zou hebben voor de lijnwaadnijverheid.

34. Een zeer bevreemdend stuk onder de papieren van gouverneur de Mûelenaere is een brief op 25 October 1842 verzonden uit Enschede (Overijssel) door mevrouw C. F. de Hey, weduwe van J. D. Kiersch, en gericht tot „De Heer J. de Meulenaire, Minister van Staat, te Brussel”.

Deze dame vroeg aan de gouverneur de terugbetaling van een som van 25 gulden, die hij op 14 Mei 1814 van haar echtgenoot zou ontleend hebben te Amsterdam, voor zijn vertrek „na Brabant”, op voorwaarde dat hij dit geld na een maand zou terugbetalen.

⁵ A. DE RIDDER, *La conspiration des papiers percés et les puissances européennes*, in „Revue catholique des Idées et des Faits”, nrs. van 28 November tot 19 December 1930.

De gouverneur, die in het Frans antwoordde, zond de schuldbekentenis terug. De naam van de schuldenaar geleek tamelijk goed op de zijne. Maar hij zelf was voor het eerst te Amsterdam geweest in 1824, als lid van de Staten Generaal, „à l'époque du 14 mai 1814, je faisais mes études en Belgique”. „Il résulte des informations que j'ai prises, que M. Jean De Meulenaere, né à Thielt, Flandre Occidentale, a été jugé dans une cour prévotale en Hollande pendant la réunion de votre pays à l'Empire Français. Cet individu est décédé à Thielt depuis plusieurs années; je crois qu'il a laissé une veuve et des enfants”.

35. Op 5 November 1842 was een handelsverdrag gesloten tussen België en Nederland. De Minister van Buitenlandse Zaken vroeg op 17 December aan de gouverneur, welke bijdragen de Westvlaamse pers aan dit verdrag had gewijd. Op 16 Januari 1843 moest de gouverneur antwoorden dat geen enkele oorspronkelijke bijdrage daarover verschenen was, maar slechts overdrukken van bijdragen uit de Brusselse pers.

36. Gedurende de laatste gemeenteverkiezingen te Woesten, was Louis Rutsaert, onderluitenant van de Douane, geweldig uitgevallen tegen het oude gemeentebestuur, dat toch herverkozen werd. De Minister van Financiën vroeg daarover inlichtingen op 26 Januari 1843. Volgens de brief in dato 10 Maart 1843 van de arrondissementscommissaris te Ieper, die met het onderzoek was gelast, had Rutsaert allerlei valse geruchten uitgestrooid over de oude gemeenteraad. Hij had enkele boeren bedreigd die weigerden hem te volgen. Reeds op 10 December 1842 had Rutsaert aan de gouverneur gevraagd, twee personen van buiten de gemeenteraad tot burgemeester en schepene te benoemen. De burgemeester had hem reeds dikwijls moeten vermanen wegens zijn baldadig optreden in de herbergen tegen vreedzame lieden en wegens de mishandelingen waaron-

der zijn vrouw te lijden had. De arrondissementscommissaris stelde voor Rutsaert naar een ander toldistrikt te verplaatsen.

37. De volgende zaak heeft ook nog betrekking op de gemeentelijke politiek, namelijk te Oostende, waar de ontvanger van de Registratie bekend stond om zijn aanvallen tegen het stadsbestuur, dat vol toewijding zijn plicht kweet. De Minister van Financiën vroeg daarover inlichtingen op 27 Februari 1843.

In het antwoord van de gouverneur lezen wij o.m. : „Jusqu'à présent, la ville d'Ostende, sous le rapport des opinions politiques, avait été une espèce de Paradis terrestre. Là il n'existait aucune lutte entre les habitants, et la dénomination de parti catholique et de parti libéral y était entièrement ignorée”. Daar nu kwam de ontvanger De Pape herrie stoken. De gouverneur vreesde dat het schepenencollege zou ontslag nemen. Hij vond het niet billijk dat „un agent largement salarié sur le trésor public”, personen aanviel waarvan „les fonctions pleines de dévouement et d'abnégation personnelle sont pour ainsi dire gratuites”. Hij stelde voor de ontvanger zo spoedig mogelijk te veranderen van standplaats, zonder dat deze daardoor enig geldelijk verlies zou ondergaan. De Minister zou echter eerst het advies moeten inwinnen van volksvertegenwoordiger Donny, die goed de toestand te Oostende kende.

38. In Mei 1845 ontving het Ministerie van Openbare Werken drie ontwerpen van een nieuw te graven kanaal van de Leie naar de Schelde (Kortrijk-Bossuit). Drie personen dongen om de concessie. De Handelskamer van Ieper vroeg aan de Minister het graven van het nieuw kanaal slechts toe te staan, wanneer de concessionaris ook de verplichting op zich zou nemen, een kanaal te graven van Ieper naar de Leie. Nochtans mocht de stad Ieper niet klagen, daar ze de toezegging had bekommen van een spoorverbinding.

39. „Procès-verbal d'inauguration de la grande écluse d'évacuation à Heyst. — 16 septembre 1846”.

Deze sluis was het eindpunt van de afleidingsvaart van het Noorden van Vlaanderen, gegraven ingevolge de wet van 26 Juni 1846. „A cette occasion, la nouvelle écluse et le nouveau canal sus mentionnés, ont été baptisés du nom de Écluse Léopold, Canal Léopold”.

Daarna volgen de handtekeningen van „De Bavaye”, secretaris generaal van het Ministerie van Openbare Werken, en van „Comte de Mûelenaere”, met nog 56 andere handtekeningen.

40. De heer Pieter Lanssens, „directeur de Pension à Couckelaere”, vroeg het ereteken van „l'Ordre de la Branche Ernestine de Saxe”. De gouverneur gaf op 30 Januari 1847 een zeer gunstig advies aan de Minister van Buitenlandse Zaken. Lanssens was gemeenteonderwijzer en hield een kostschool te Koekelare. Buiten enkele schoolboeken, had hij nog boeken geschreven „en flamand” over de geschiedenis van Vlaanderen ⁶.

41. Ook de Oostendse dokter Janssens vroeg een decoratie, namelijk de Leopoldsorde. Hier insgelijks was het advies van de gouverneur zeer gunstig (6 Juni 1848). Janssens was reeds dertig jaren als geneesheer te Oostende gevestigd. Hij was lid van de provinciale Geneeskundige Commissie, „Médecin consultant du Roi et membre titulaire de l'Académie royale de Médecine”.

42. In het pak vinden we nog een briefwisseling over een geval van „préséance”.

Op 24 October 1848 vroeg de gouverneur van Henegouwen, baron Adolphe de Vrière, aan zijn oudere collega staatsminister de Mûelenaere, raad over een geschil dat gerezen was tussen hem en de bevelhebber van zijn provincie. Te Mons was generaal majoor Greindl toegekomen om tijdelijk bevel te voeren over

⁶ Over P. Lanssens, zie A. SCHOUTEET & E. I. STRUBBE, *o.w.*, bl. 95.

de vierde territoriale omschrijving. De generaal eiste de voorrang op in al de openbare plechtigheden en werd daarin door het Ministerie van Oorlog gesteund. Hij beriep zich op het keizerlijk decreet van 24 messidor XII, waarbij bepaald werd dat een „général de division”, die een territoriale omschrijving beveelt, de voorrang heeft op de prefect.

Graaf de Mûelenaere antwoordde dat de gouverneur niet verplicht was eerst een bezoek te brengen aan de generaal. Immers in het keizerlijk decreet stond te lezen : „Les officiers généraux qui ne commandent que par intérim ou pendant l'absence des commandants titulaires, n'ont droit qu'aux honneurs militaires de leur grade et de leur emploi”. Daarenboven, volgens de „Instructions pour les gouverneurs dans les provinces”, gevoegd bij het Koninklijk Besluit van 15 December 1820, hadden de gouverneurs „la préséance sur tous les autres fonctionnaires et autorités constituées, tant militaires que civiles”.

43. Ten gevolge van de verkiezingen van 1847 was een liberaal Ministerie aan het bewind gekomen. Graaf de Mûelenaere, die als katholiek aangeschreven stond, nam op 12 Februari 1849 ontslag en werd vervangen door baron de Vrière, gouverneur van Henegouwen.

Dat een liberaal Ministerie aan het bewind was, blijkt uit een brief van 15 April 1849 van L. De Wolf uit Wijtschate, uitgever van „Le Libéral de Messines”. Deze had aan het Ministerie van Binnenlandse Zaken gevraagd enkele abonnementen te nemen op zijn blad. Dit laatste was de voortzetting van „La Publicité d'Ypres”, dat verscheen in 1840-1841. Het nieuw blad, dat slechts om de maand uitkwam, wilde het orgaan worden van de 37 landelijke gemeenten van het arrondissement Ieper, en tevens „un organe local, spécial, véridique et courageux. A tout prix, il faut combattre la réaction catholique qui trame, qui s'agite, qui me-

nace". Het wilde ook „défendre la Constitution et le Gouvernement, au point de vue du Libéralisme, sagement progressif". Over de katholieke partij schreef hij : „Certes, il est encore en minorité, ce Parti-là. Mais il est insidieux, dangereux; mais on doit le signaler, le combattre, lui arracher le masque". De brief eindigde met een uitval tegen de gemeentesecretaris, de ontvanger van de registratie, die nog door de vorige regering was benoemd en tegen de „vérificateur" van de belastingen te Ieper.

De gouverneur zond de brief voor advies naar de arrondissementscommissaris te Ieper. Deze liet weten dat De Wolf reeds talrijke bladen had gesticht, die allen waren te niet gegaan „par le motif que sa polémique est toujours empreinte de personnalités", maar 2 of 3 abonnementen genomen door het Ministerie zouden misschien „tenir cette feuille dans les bornes de la modération". Hij raadde echter ten zeerste af dat de Regering het blad zou patroneren.

44. „Requête de Mr Goupy de Beauvolers, bourgmestre de Ste Croix, tendante à pouvoir porter le titre de vicomte" (Circa 1849).

Enkel de omslag werd bewaard. De brieven zijn verdwenen.

45. De heer Iweins, schepene te Ieper, vraagt „la concession d'un titre de noblesse". Zeer gunstig advies van het Stadbestuur en van de arrondissementscommissaris (18 Mei 1850).

46. Advies van de gouverneur in dato 20 Juni 1851, over de aanvraag van de heer Hammelrath „docteur en médecine et fabricant de dentelles" te Ieper, om de Leopoldsorde te bekomen. Het advies was zeer gunstig. De dokter was geboren te Ieper, „dévoué au Gouvernement", en altijd de eerste om besmettelijke ziekten te verzorgen. Als specialist in oogziekten had hij zeer veel arme mensen genezen ten tijde van de

„épidémie ophtalmique” te Langemark. Hij was ook de oudste kantenfabrikant van Ieper. Sedert 1825 oefende hij dit bedrijf uit. Hij had welstand gebracht in de arme huisgezinnen, en zelfs gedurende de crisis in de kantennijverheid, veroorzaakt door de revolutie van 1848 in Frankrijk, had hij voort arbeid gegeven aan de armen.

Bij de brief was ook een zeer gunstig schrijven van de provinciale Medicaie Commissie.

47. Op 27 Januari 1853 was een plaats van bureeljongen te begeben in het Provinciaal Bestuur. Er waren 43 aanvragen. Eén van de kandidaten kon noch lezen noch schrijven, een andere kon een weinig Vlaams lezen, en 26 waren het Frans en het Vlaams machtig.

48. Een van de laatste stukken uit het pak is een aanvraag van Charles Mussely, bureelhoofd bij het stadsbestuur van Kortrijk, die op 1 Juli 1854 vraagt dat de Provincie zou inschrijven op zijn werk „Inventaire des Archives de la Ville de Courtrai”, dat hij op eigen kosten uitgaf. De stad Kortrijk had ingeschreven voor honderd exemplaren.